

KÁLLAI KRISZTINA¹**Az emberkereskedelem elleni tevékenységeket támogató
Barrier-modell sajátosságai****The features of the anti-human trafficking supporter
Barrier-modell****Absztrakt**

A napjainkban zajló intenzív migráció szerves részét képezi az emberkereskedelem, mely önmagában is létező, a migrációtól független, az alapvető emberi jogokat sértő, kizsákmányolási forma. Az aktuális bevándorlási hullámot kihasználó bűnözői hálózatok változatos és rendkívül jól összehangolt módszereket alkalmazva szinte láthatatlanná válnak a hatóságok előtt. Ennek köszönhetően az általuk kizsákmányolt áldozatok azonosítása és védelme nagy kihívás elé állítja a hatóságokat. A tanulmányban bemutatott, Hollandiában meghonosított és gyakorlatban sikeresen alkalmazott „Barrier-modell” hazai és globális szintű bevezetése jelentősen hozzájárulhatna ezen akadályok leküzdéséhez.

Kulcsszavak: emberkereskedelem, kizsákmányolás, migráció, prostitúció

Abstract

Human trafficking is an integral part of the process of current migration. At the same time being independent of migration it is a self-existent exploitation form that contravenes fundamental human rights. Taking advantage of the current migration process, criminal organisations are invisible to authorities by applying well coordinated methods. Due to this fact identifying and protecting of exploited victims means a huge challenge for the authorities. Global and domestic introduction of the dutch-based and well-applied in practice „Barrier-modell” presented in this study would contribute to overcome these barriers.

Keywords: human trafficking, exploitation, migration, prostitution

---

¹ Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola, doktorandusz hallgató - National University of Public Service, Doctoral School of Military Sciences, PhD student,
E-mail: kriszborg@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6558-0507

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

„Mert amikor éhes voltam, enni adtak nekem. Amikor szomjas voltam, inni adtak. Amikor idegen voltam, vendégül láttatok.” (Máté 25:35)

BEVEZETÉS

Az emberkereskedelem jelensége összetett sajátosságából adódóan jóval több a személyek anyagi haszonszerzés miatti szervezett szállításánál, ennek értelmében a migránsok csempészésétől az különbözteti meg, hogy az utóbbi esetében jelen van egy kritikus tényező: az erőszak, kényszer és/vagy megtévesztés, mely a folyamat egy szakaszát vagy egészét jellemzi. Számos esetben az embercsempészetet az emberkereskedelemtől elválasztó egyéb elemek egyértelműen azonosíthatóak, azonban részletes vizsgálat nélkül nehéz a különbséget bizonyítani. Az emberkereskedelem áldozatainak hiányos azonosítása, az adott személyek esetében további jogsértéshez vezethet. Következésképpen az államok kötelesek biztosítani az azonosítás tényleges lefolytatását, emellett kötelesek megfelelő gondossággal eljárni az emberkereskedők azonosítása érdekében, beleértve azon személyeket is, akik az emberkereskedelem áldozatainak ellenőrzésében és kizsákmányolásában vesznek részt. Az emberi jogi jogsértések egyaránt okai és következményei az emberkereskedelemnek. Ennek megfelelően alapvető fontosságú, hogy az emberkereskedelem megelőzése és megállítása érdekében tett intézkedések középpontjában az emberi jogok védelme álljon. Az emberkereskedelem elleni lépések nem járhatnak az emberi jogok és az emberi méltóság sérelmével, különösen nem az emberkereskedelem áldozatainak jogainak sérelmével. Az emberkereskedelem áldozatai részére – mivel emberi jogi jogsértések áldozatai – a nemzetközi jogi szabályozás biztosítja azt a jogot, hogy megfelelő és kielégítő jogorvoslatot nyerjenek. E jogukat az emberkereskedelem áldozatai gyakran nem tudják érvényesíteni, mivel számos esetben nem kapnak megfelelő tájékoztatást az emberkereskedelem és az ehhez kapcsolódó kizsákmányolás miatt gyakorolható jogorvoslati lehetőségekről és eljárásokról. E probléma megoldása céljából jogi és más anyagi segítséget kell nyújtani az emberkereskedelem áldozatainak annak érdekében, hogy érvényesíthessék a megfelelő és kielégítő jogorvoslatához való jogukat. Az emberkereskedelem kiskorú áldozatait illetően, a kizsákmányolás következtében kialakuló nagyfokú testi, lelki és pszicho-szociális trauma, valamint a kizsákmányolás terén való fokozott kiszolgáltatottságuk szükségessé teszi, hogy a jogszabályok, illetve az emberkereskedelem ellenes politikák, programok és intézkedések e csoporttal a felnőtt áldozatoktól elkülönülten foglalkozzanak. Az emberkereskedelem kiskorú áldozataival kapcsolatos valamennyi lépés középpontjában a gyermek mindenképp felett álló érdeke a legfontosabb, függetlenül attól, hogy a lépéseket állami vagy privát szociális-jóléti intézmények, bíróságok, közigazgatási hatóságok vagy jogalkotó testületek hajtják végre. Az emberkereskedelem kiskorú áldozatai számára megfelelő segítségnyújtást és védelmet kell biztosítani, illetve speciális jogaik-

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

ra és szükségleteikre teljes mértékben tekintettel kell lenni. Ezen igények és szükségletek megvalósítására kiválóan alkalmazható a holland „Barrier-modell”, mely az alapvető emberi jogokat, áldozatvédelmi igényeket szem előtt tartva, jelentősen hozzájárulhat az emberkereskedők elleni tevékenységek sikeréhez.

BARRIER-MODELL

A szexuális kizsákmányolás céljából folytatott emberkereskedelem definiálására alkalmazott „Barrier-modell”-t a Holland Social Intelligence and Investigation Service (Társadalmi Titkos- és Nyomozó Szolgálat) (*Sociale Inlichting en Opsporingsdienst*) fejlesztette ki és az emberkereskedelem elleni tevékenységek csökkentésének céljából jelenleg is alkalmazzák a Hollandiába irányuló emberkereskedelem hatékonyabb megakadályozásának érdekében. A „Barrier-modell” egy fogalmi keret, mely az emberkereskedelmet, mint folyamatot vizsgálja. Ennek értelmében a kizsákmányolás, mint elsődleges cél eléréséhez számos összehangolt feladatot kell az emberkereskedőknek teljesíteniük – az áldozataikat be kell, hogy juttassák az országba, papírokat és engedélyeket kell beszerezniük bizonyos munkák elvégzéséhez, szállást kell biztosítaniuk számukra. Ezen tevékenységeket az emberkereskedők általában jól működő kooperált szervezetként hajtják végre. (Government of the Netherlands, 2011)

Összességében az alkalmazott modell az emberkereskedelem folyamatában részt vevő jogellenesen működő szereplőket és általuk végzett tevékenységeket azonosítja a folyamat minden szintjén. Emellett az emberkereskedő hálózatok megfelelően kooperált egysége miatt számos olyan emberkereskedelem elleni tevékenységben részt vevő személyt is bemutat és azonosít, akik sikeresen hozzájárulhatnak a modell által felvázolt strukturális akadályok megalkotásában. (Dettmeijer, 2013) A modell célja mindazon tényezők bemutatása, melyek lehetővé teszik és ugyanakkor támogatják is az emberkereskedelem zavartalan működését. Továbbá, a modell nagy hangsúlyt fektet mindazon illetékesek felderítésére és bíróság elé állítására, akik intenzív részt vállalnak a jogellenes cselekmény bármely szakaszát illetően. A modell öt kritikus fázist mutat be, melyek szintjén az emberkereskedelem elleni tevékenységek folyamatában részt vevő illetékesek létre tudják hozni azon akadály tényezőket, melyek lehetetlenné teszik az emberkereskedelmet. (OSCE, 2010)

- Az országba történő *Belépés* nemzetközi kereskedelem esetén (az országba történő csempészés, határátlépés, repülőter);
- *Szállás* (prostitúciós körzet, illegális elszállásolás, zsúfolt szállás, ahol nincsenek megfelelő higiéniai körülmények);
- *Személyazonosság* (hamis dokumentumok, hamis társadalombiztosítási számok, hamis vízumok);
- *Munka* (kerítők, kizsákmányolók, erőszak alkalmazása az áldozatok kihasználásához, a kizsákmányolás formái);

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

- *Pénzügyi* (pénzmosás, külföldi számlákra történő átutalás, vesztegetés, profit és vagyontárgyak).

A „*Barrier-modell*” bemutatja továbbá az egyes szinteken működő illegális szolgáltatókat és illegális tevékenységeket, mely magába foglalja például a kereskedőket a belépés szintjén, az illegális szállásadókat a szállás szintjén, a személyazonosság szintjén az okirat hamisítókát és a hamis okirat gyártókat, kerítőket, kereskedőket, bordélyház tulajdonosokat, a munka szintjén a munkaerő közvetítőket, illetve illegális cégeket a pénzügyi szinten. (PSD, 2012) Ennél sokkal fontosabb, hogy a modell stratégiai partnereket mutat be, akik bármely szinten kapcsolatba léphetnek az áldozatokkal vagy az emberkereskedőkkel és ezzel akadályokat képesek felállítani az emberkereskedelem megakadályozása vagy megelőzése céljából.

A *Belépés* szintjén stratégiai partnerek lehetnek többek között a Vám-és Pénzügyőrség, Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, Katonai Rendészet, illetve az érintett kormányzati szervek, nemzetközi szinten pedig kétségkívül jelentős szereplő a Frontex, illetve stratégiai partnerséget lehet kialakítani privát partnerekkel – mint például repülőársaságokkal a származási országból érkező utasok papírjainak felülvizsgálata céljából –, akik jelentősen hozzá tudnak járulni azon korlátok megteremtéséhez, melyek segítségével a kizsákmányolás leendő áldozatainak az országba való bejuttatását meg lehet akadályozni. A logisztikai szektor intenzívebb és alaposabb szűrése javasolt, mely az emberkereskedők által, az emberek mozgatásánál alkalmazott egyéb szállítási formákat is magába foglalja. (Shelley, 2010)

A *Szállás* szinten a szállásadók szervezeteinek, ingatlan kezelőknek vagy olyan szakembereknek, akik rendszeresen ellenőrzik a lakások biztonságát jelezniük kellene azokat az eseteket, ahol a kizsákmányolás gyanúja felmerül.

A *Személyazonosság* szintjén, a Kereskedelmi Kamara, a közigazgatási szervek azon alkalmazottai, illetve egyes munkáltatók – akik személyes kapcsolatba kerülhetnek az emberkereskedők áldozataival, a társadalom biztosítási számokat állítják ki vagy kormányzati kifizetéseket eszközölnek – tisztában kellene lenniük az emberkereskedők potenciális áldozatainak jellemzőivel és azok sajátosságaival.

A *Munka* szintjén a munkaadók, a Munkaügyi Felügyelőség által végzett rendszeres ellenőrzések, a bevándorló munkavállalók jogait képviselő csoportok és a munkavállalók egyesületei vagy a szakszervezetek szükségesek ahhoz, hogy létrejöjjenek ezek a korlátok az emberkereskedelem leleplezésének céljából. Továbbá a szociális munkások, egészségügyi ellenőrök, orvosok és kórházi dolgozók is kapcsolatba kerülhetnek a kizsákmányolt áldozatokkal, ennek értelmében értékes információforrások lehetnek ezen a szinten.

A *Pénzügyi* szint bonyolult és egyben sajátos kapcsolatban áll az összes, a modell által meghatározott szinttel, mivel a kizsákmányolás által keresett hasznot könnyen el lehet tüntetni, tisztára lehet mosni az emberkereskedelem folyamatának bármely szintjén. Továbbá a pénzügyi szint az, ahol kapcsolatot lehet találni az emberkereskedelmet segítő szervezetekkel és a (fél) illegális cégekkel vagy szektorok szereplőivel.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

A modell által felvázolt akadályok kiépítése megnehezítheti és egyben növelheti az emberkereskedők kiadásait, mely hozzájárulhat az elrettentés, illetve leleplezés folyamatához. Az említette akadályokat az öt szint bármelyikén létre lehet hozni, de egy egységes és sokkal hatékonyabb megközelítésre van szükség ahhoz, hogy azok mind az öt szinten létrejöjjenek.

A tervek szerint, a „Barrier-modell” további három akadály hozzáadásával is bővülhet a jövőben. Ezek a gazdaság („*economie*”), nyilvános helyek („*fysiek-publieke ruimte*”) és az áldozatok érzékenysége („*weerbaarheid slachtoffers*”). (Government of the Netherlands, 2016) A gazdasági akadályok megteremtése a különböző országokon belüli és közötti gazdasági fejlesztéseket jelenti mikro, közép és makro szinten. Az alacsony gazdasági fejlettség ösztönzi az embereket a kibocsátó országokban arra, hogy szerencsét próbáljanak a célországokban még annak árán is, hogy kihasználják őket. Ezen a szinten, az illetékesek létrehozhatnak olyan akadályokat, melyek a kereslet-kínálatot célozzák meg.

Az áldozattá válás feltételeinek vizsgálata elengedhetetlen része az emberkereskedelem elleni tevékenységek folyamatának, illetve az „áldozatok érzékenysége” szint megteremtésének céljából, mely során az emberkereskedők a megfelelő manipuláló eszközök alkalmazásával bizalmat ébresztenek a leendő áldozatokban, melynek következtében hagyják magukat pl. a prostitúcióban vagy egyéb munkaerőpiacon kihasználni. (UNODOC, 2000). A modell ezen szintje tartalmazná azon eljárási módok sokaságát, melyeket az emberkereskedők alkalmaznak annak érdekében, hogy az áldozatot rávegyék a kizsákmányolás tevékenységére. Ezen a szinten az elsődleges cél a potenciális áldozatok, emberkereskedők által alkalmazott módszerekről és trükkökről való tájékoztatása, az emberkereskedők elkerülésére alkalmazható módszerek és attitűdök kialakítása. (Aronowitz, 2009)

A modell összetett sajátossága miatt, összehangolt cselekvést igényel a hatóságok részéről. Ez magába foglalja a megnövekedett ellenőrzések számát a gyakorlatban megszokott ellenőrzési eljárás helyett, - mely általában azt ellenőrzi, hogy az adott személy prostituáltként dolgozik-e, van-e lakása és legálisan dolgozik-e az országban- a rendőrségnek több időt kellene fordítania az adott személyekkel való kommunikáció kialakítására annak érdekében, hogy az áldozatok megértsék kizsákmányolt helyzetüket, illetve a rutin ellenőrzések során jelezni kell a gyanús életkörülményeket. Egészségügyi dolgozók, orvosok esetében kötelezően tájékoztatni kell a hatóságokat abban az esetben, ha olyan abortuszról van tudomásuk, melyhez szükséges ügyintézés a potenciális áldozat férfi társa végzi. Továbbá a modell alapján, a Kereskedelmi Kamara figyelmeztetés kiadására kötelezhető, abban az esetben, ha egy nő legális prostitúció munkavégzésére jogosító engedélyért folyamodik, melynek ügyintézését szintén a férfi társa végzi, valamint a szex-szektorban jobb törvényekért és szabályozásért lobbizik.

Az áldozatok védelmének érdekében lényeges, hogy a civil lakosság minél szélesebb rétegéhez eljusson az emberkereskedelemre jellemző sajátosságok összessége. Az emberkereskedelem iránti keresletet és kínálatot átfogóan kell megközelíteni, ennek értelmében, minél több akadályt gördítve az emberkereskedők elé, azaz növelni kell az elkövetők kiadásait és a leleplezésének lehetőségét. (ICMPD, 2000)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

A kizsákmányolás esélyeit mérő kockázatelemzés hozzájárulhatna azon szektorok meghatározásához, melyeket az emberkereskedelem leginkább érint. A kockázatelemzés módja az adott ország helyi feltételeitől, jogszabályrendszerétől, a lakosságától, a szezonális foglalkoztatástól függ, mely vizsgálja a kereslet és kínálat változását, az emberkereskedő hálózatok egymás között zajló versenyt. A „Barrier-modell” az emberkereskedelmet annak összes fázisában vizsgálja és leírja azokat az akadályokat, melyeket létre kell hozni az egyes fázisokban az emberkereskedelem megszüntetésének érdekében. Ezen eszközök összessége segítséget nyújt az illetékeseknek a kizsákmányolás megakadályozása, prevenciója, illetve a beavatkozás során.

Nagyobb figyelmet kell fordítani nyilvános helyekre és privát társaságokra, melyek – tudatosan vagy anélkül – megkönnyítik a bűnelkövetést. Ezen cél érdekében elengedhetetlen, hogy a nyomozó hatóságok szorosan együttműködjenek és információkat cseréljenek egymással és az illetékes felekkel, beleértve az államigazgatási partnereket is. (Monzini, 2010)

ÖSSZEFOGLALÁS

Az emberkereskedelem olyan globális és regionális jelenség, melynek nemzeti szinten történő kezelése nem minden esetben bizonyul hatékonynak: gyakran előfordul, hogy az emberkereskedelem nemzeti szinten történő erőteljes, hatékony kezelése azt eredményezi, hogy az emberkereskedők máshol folytatják tevékenységüket. A nemzetközi, valamint a többoldalú és kétoldalú együttműködés fontos szerepet játszhat az emberkereskedelmi tevékenység leküzdésében. Ennek értelmében a „Barrier-modell” öt szintjének globális kialakítása és alkalmazása jelentősen hozzájárulna az emberkereskedelem elleni tevékenységek csökkenéséhez.

Az ilyen típusú együttműködés különösen fontos az emberkereskedelem ciklusának eltérő pontjain lévő országok között. A modell hatékony és realiztikus emberkereskedelemellenes stratégiájának pontos és aktuális információkon, tapasztalatokon és elemzésen kell alapulnia. Kiemelkedő fontosságú, hogy a modell kidolgozásában és végrehajtásában részt vevő valamennyi szereplő a kulcskérdéseket tisztán értse. Ennek megfelelően elengedhetetlen a nyomozó hatóságok szoros együttműködése, a folyamatos információcsere az illetékes felekkel, beleértve az államigazgatási partnereket is.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. ARONOWITZ, A. A. (2009): *Human Trafficking, Human Misery: The Global Trade in Human Beings*. <https://is.cuni.cz/studium/predmety/index.php?do=download&did=33454&kod=JPM346> (Letöltve: 2017.11.05.)
2. Dettmeijer, C. (2013): *Speech of the National Rapporteur on Trafficking in Human Beings and Sexual Violence against Children in the Netherlands*. Amsterdam https://www.dutchrapporteur.nl/binaries/20130418-speech-nationaal-rapporteur-rantsev-conferentie-amsterdam-tcm63-495798_tcm64-576729_tcm24-265911.pdf (Letöltve: 2017.11.05)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

3. GOVERNMENT OF THE NETHERLANDS (2011): Task Force on Human Trafficking (II) Action Plan-Strengthening the integrated approach to tackling trafficking in human beings. https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/action_plan_task_force_human_trafficking_2011-2014_en_1.pdf (Letöltve: 2017.11.05)
4. GOVERNMENT OF THE NETHERLANDS (2016): Manual for experts on multidisciplinary cooperation against trafficking in human beings for labour exploitation. Teamwork Manual <https://www.government.nl/documents/publications/2016/01/18/manual-for-experts-on-multidisciplinary-cooperation-against-trafficking-in-human-beings-for-labour-exploitation> (Letöltve: 2017.11.05.)
5. ICMPD (2000): INTERNATIONAL CENTRE FOR MIGRATION POLICY DEVELOPMENT: Trafficking in Human Beings. <https://www.icmpd.org/our-work/capacity-building/trafficking-in-human-beings/> (Letöltve: 2017.11.05.)
6. OSCE (2010): ANALYSING THE BUSINESS MODEL OF TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS TO BETTER PREVENT THE CRIME. Vienna, Austria <http://www.osce.org/cthb/69028> (Letöltve: 2017.11.05.)
7. MONZINI, P. (2010): Trafficking in Women and Girls and the Involvement of Organized Crime, with reference to the situation in Central and Eastern Europe, Paper presented at the first Annual Conference of the European Society of Criminology. <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/026975800401100105> (Letöltve: 2017.11.05.)
8. PSD- PARTNERSHIP FOR SOCIAL DEVELOPMENT (2012): OVERVIEW OF TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS FOR LABOUR EXPLOITATION. Zagreb <http://www.astra.org.rs/eng/wp-content/uploads/2011/11/OVERVIEW-OF-HUMAN-TRAFFICKING-FOR-LABOUR-EXPLOITATION.pdf> (Letöltve: 2017.11.05)
9. SHELLEY, L. (2010): Human Trafficking: A Global Perspective. New York: Cambridge University Press [http://demografi.bps.go.id/phpfiletree/bahan/kumpulan_tugas_mobilitas_pak_chotib/Kelompok_7/Human_Trafficking_a_global_perspektif_\(Shelley\).pdf](http://demografi.bps.go.id/phpfiletree/bahan/kumpulan_tugas_mobilitas_pak_chotib/Kelompok_7/Human_Trafficking_a_global_perspektif_(Shelley).pdf) (Letöltve: 2017.11.05.)
10. UNODOC (2000): United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto. Palermo, Italy. <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/> (Letöltve: 2017.11.05.)